

NORSKO

Norsko se rozkládá na ploše téměř 385 200km² včetně ostrovů a má 4,3 milionu obyvatel, z toho milion žije v Oslu. Je konstituční monarchií v čele s králem Haraldem V. Norsko bylo v historii součástí Dánska, později Švédska a osamostatnilo se až v r. 1905. Obyvatelé Norska dvakrát odmítli vstup do EU.

Historie Norska

Podle archeologických výzkumů bylo Norsko osídleno asi v letech 8000 př. n. l. až 10000 př. n. l..

Mezi nejvýznamnější patřili normanští **Vikingové**, kteří v 8. až 11. stol. podnikali dobytčácké cesty a ovládli zčásti Island, Grónsko a některé anglické ostrovy. Vikingové uskutečnili několik pokusů usadit se ve Vinlandu (dnešní Amerika), ale byli vytlačeni indiány roku 1002. Za těchto výprav se Vikingové z Norska postupně sjednocovali a začali se považovat za samostatný národ, odlišný od Dánů a Švédů.

Normanská království sjednotil r. 872 král **Harald I. Dlouhovlasý**, který byl pověstný tím, že si odmítal stříhat vlasy právě dokud nebude Norsko sjednoceno. V r. 911 dostali Normané na evropském kontinentu od franckého krále Karla celý kraj, jemuž dali jméno Normandie.

V roce 1206 vypukla občanská válka mezi **birkebeinery a bagly**. Birkebeineři byli tak chudí, že neměli vysoké boty, ale jen březovou kůru omotanou kolem nohou. Baglové představovali hnutí podporující církev a aristokracii. Birkebeineři museli před zimním slunovratem utéci z Osla i s dvouletým královským synem Hakonem. S bagly v patách uprchli na lyžích na sever k Lillehameru. Tam je baglové dostihli, ale dvěma birkebeinery se i přes sněhovou bouři podařilo odvézt královského synka do bezpečí do sousedního okolí. Později se Hakonova teta Kristin provdala za krále baglů, a tím občanská válka v Norsku skončila. Třináctiletý Hakon byl zvolen jediným králem sjednocené země. Hakon Hakonsson uzavřel smlouvu s francouzským králem Filipem Augustem II. a Norsko si tak zajistilo svou pozici v oblasti mezinárodních vztahů. pozn.: z této příhody se vycházelo při výběru olympijských maskotů Hakona a Kristin. **Kolem roku 1260 se pod nadvládu Norska dostaly Island a Grónsko.** Na obchodních stezkách vznikala města jako střediska obchodu. Země oslabena nadvládou německých hanzovních měst a morem si nemohla udržet samostatnost a v roce 1397 se stala společně se Švédskem a Dánskem členem tzv. **Kalmárské unie** pod nadvládou dánské královny Margarety. Švédsko z unie vystoupilo v roce 1523, zatímco Norsko bylo její součástí až do roku 1814. Po neúspěšném protidánském povstání v roce 1536 ztratilo Norsko postavení království, bylo násilím nábožensky reformováno a stalo se vazalskou zemí Dánska.

V roce 1815 byla uzavřena smlouva o **unii mezi Norskem a Švédskem**. Obě království měla vlastní parlament a vlastní ústavu. Zahraniční politika však byla soustředěna v rukou švédského krále a švédské vlády. Roku 1905 unie zanikla.

Od r. 1905 se Norsko trvale rozvíjí. Rozmach hospodářství a námořní dopravy přinášely zemi stále

vyšší příjmy. V 1. sv. válce zůstalo Norsko neutrální. Období hospodářské krize se v Norsku také projevilo, ale ne tak tíživě jako v ostatních zemích.

Po vypuknutí **2. sv. války Norsko potvrdilo svoji neutralitu**, kterou bohužel neuhájilo. Hitler měl o Norsko zájem ze strategických důvodů. Strategického významu Norska si byli vědomi i spojenci. Šlo především o výhodně položené přístavy, které Němci chtěli používat jako základny pro lodě a ponorky. Význam přístavu souvisel rovněž s dopravou železné rudy. Proto spojenci již 8. 4. 1940 oznámili, že nakladli do norských vod miny, aby zabránili dopravě rudy do Německa. Následující den Němci zahájili mohutný útok, který poprvé v historii probíhal za součinnosti námořnictva, letectva a pozemních sil. Počátkem května 1940 byl odpor na jihu Norska zlomen a boje pokračovaly na severu. Obrana Norska byla nerovným bojem, neboť země měla pouze domobranu. Nejtěžší boje probíhaly v severním Norsku o strategicky významný přístav Narvik. Těchto bojů se zúčastnil také britský expediční sbor, britské válečné loďstvo a letectvo. Po 62 dnech utrpěli Norové totální porážku.

Němečtí politikové chtěli Nory postupně získat ke spolupráci s odvoláním na společný germánský původ a čistou nordickou rasu norského obyvatelstva. Avšak Norové si zachovali národní hrdost a **98 % norského obyvatelstva spolupráci s Němci odmítlo**. Norská nacistická strana měla slabé pozice, ani za okupace nezískala více než 40000 stoupenců. V okupovaném Norsku byl organizován domácí odboj. Na území Norska operovalo v partyzánských oddílech asi 40 000 dobrovolníků. Ti organizovali rozsáhlé sabotáže, zejména v přístavech a loděnicích, ale i v podnicích. Okupace skončila r. 1945. Obnovu Norska po 2. sv. válce v rozhodující míře podporovalo USA.

Po smrti Hakona VII. v roce 1957 nastoupil na trůn jeho syn Olav V., tehdy již ženatý se švédskou princeznou Martou. Narodily se jim 3 děti, z nichž Harald se stal korunním princem. Olava V. lze považovat beze strachu za „lidového krále“. Usměvavý, vlídný, nadšený lyžař nabádal svůj národ ke zdravému životu v přírodě. Fotografie Olava, kde drží v ruce lyžařské hůlky a kupuje si lístek v tramvaji směřující na zasněžené planiny nad Oslo, zdobila snad všechny norské domácnosti. Takto se například snažil jít příkladem ve snaze nabádat obyvatelstvo, aby v době ropné krize co nejméně používalo automobily.

V roce 1974 začalo Norsko těžit ropu a zemní plyn v Severním moři. **R. 1976 obyvatelstvo velkou většinou odmítlo návrh na zrušení monarchie**. Po vítězství konzervativců v září 1981 se stal předsedou vlády K. Willoch, ale r. 1986 ho opět vystřídala Gro Harlem Brundtlandová (do r. 1989). Po krátké vládě Jana P. Syseho se r. 1990 stala opět premiérkou. Olav V. zemřel v roce 1991. Po něm nastoupil **současný král Harald V.**, který se již koncem šedesátých let oženil se Sonjou Haraldsenovou, pocházející ze zámožné, ale nekrálovské rodiny. Norská společnost se samozřejmě loajálností akceptovala i Sonju a oblíbila si ji pro její životní elán, sportovní založení i široce vyvíjenou dobročinnost.

Prvorozená dcera se jmenuje Märta-Luisa (*1962). O dva roky mladší syn Hakon Magnus je norským korunním princem. Jde nyní o poslední generaci sourozenců, v níž platí právo nástupnictví pouze pro potomka mužského rodu. Na norský trůn by tedy měl v budoucnosti usednout prvorozený potomek Hakona Magnuse, ať už bude jakéhokoli pohlaví.

Jazyk

Úředním jazykem Norska je norština, severní germánský jazyk velmi podobný dánštině a švédštině. Lidé mluvící norský, dánský a švédsky si zpravidla mezi sebou dobře dorozumí.

Zeměpisné podmínky a vzorce osídlení daly vzniknout bezpočtu místních a regionálních dialektů,

kteře jsou v norské společnosti dodnes velmi rozšířeny. Existují dvě oficiální písemné verze norštiny, **Bokmål** (knižní norština) a **Nynorsk** (moderní norština). Bokmål vychází z dánské norštiny a byla vytvořena z písemné dánštiny přizpůsobené fonologii obecného dialektu, kterým se mluvilo ve východním Norsku. Nynorsk vytvořil lingvista Ivar Aasen v 50. letech 19. st. Tato verze norštiny vychází ze spojení různých dialektů západního Norska.

Bokmål i Nynorsk mají oficiálně rovnocenné postavení – Bokmål se však více používá v Oslu a větších městech. Nynorsk používá přibližně 10 – 15 % obyvatel, většinou na západním pobřeží. V moderní norštině jsou rovněž psány vládní dokumenty, literární texty, divadelní hry, veřejné vysílání a církevní obřady.

V současnosti je mateřským jazykem cca 20 000 obyvatel Norska sámština. Sámština patří do finsko-ugrické větve jazyků a je možná stejně starým jazykem jako norština. Severní sámština je spolu s norštinou oficiálním jazykem v severních okresech Kárášjohka-Karasjok, Guovdageaidnu-Kautokeino, Unjárga-Nesseby, Porsanger ad Deatnu-Tana a Gáivuotna-Kåfjord.

Počet imigrantů a uprchlíků, jejichž mateřským jazykem není norština, vedl k tomu, že v současnosti je na norských základních školách zastoupeno přibližně 110 různých jazyků. Nejdůležitějším cizím jazykem pro mezinárodní komunikaci je dnes v Norsku angličtina, následovaná němčinou a francouzštinou. Přibližně 4 000 sluchově postižených osob rovněž využívá norskou znakovou řeč, která existuje ve dvou hlavních verzích pocházejících z nejstarších norských škol pro hluchoněmé v Oslu a Trondheimu.

zdroje: *Vše o Norsku* [online]. 2002 [cit. 2008-04-03]. Dostupný z WWW: <<http://norge.cz>>.

Norsko [online]. 2003 [cit. 2008-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.noramb.cz/>>.

Otázky

Oficiálně se k těmto otázkám vyjádřil norský ambasador Peter Raeder.

1. Jaké hlavní etnické (kulturní) minority jsou v Norsku?

Oficiální vyjádření:

Norsko má okolo 4 milionů obyvatel. Je to velmi homogenní země. Sámové jsou jedinými původními obyvateli. Je jich pár desítek tisíc a Finové kterých je pár tisíc. V posledních čtyřiceti letech přišlo mnoho desítek tisíc Pakistánců a pár tisíc Vietnamců a Iráčanů. Přišlo i pár menších minorit, je tu několik Švédů a Dánů, ale ti nejsou počítáni jako cizinci.

Neoficiální:

Je zde více jak 95 % Norů. Další národnostní menšiny tvoří zejména Švédové (cca 30 000), Poláci (cca 26 500), Dánové (cca 20 000). Dalšími menšinami jsou Iráčané, Němci, Litevci, Somálci, Filipínci, Rusové, Britové, Američané, Thajci, Pakistánci, Indové. Autochtoní menšinou jsou Laponci. Ti se nacházejí v nejsevernějších oblastech.

Laponci (Sámové) jsou etnickou menšinou, která dnes v Norsku kromě oblastí severně od polárního kruhu sídlí i v jižnějších částech země. podle posledních odhadů je Laponců celkem asi 60 000 až 100

000, asi 30-45 000 jich žije v Norsku.

zdroj: *Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2002 [cit. 2008-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/>>.

2. Projevuje se soužití většinové společnosti s některými menšinami problémově?

Oficiální vyjádření:

Pár problémů dnes existuje. Sámové dnes mají vlastní parlament. Je zde i pár asimilačních problémů spojených s těmi co vyznávají muslimské náboženství.

Neoficiální:

Smutný osud norských Romů

„Většina v Stortingu (norský parlament), s výjimkou pokrokové strany, včera uznala morální rehabilitaci Tatarů. Storting však odmítl původní návrh Rudé volební aliance, který obsahoval vyjádření, že Norsko vědomě vedlo plánovanou politiku etnické čistky vůči Tatarům ...“ (Zpráva v norském tisku 22.11.1996)(JAN, Hájek. Smutný osud norských „Tatarů“.

zdroj: JAN, Hájek. *Smutný osud norských „Tatarů“*. Norský list [online]. 1996 [cit. 2008-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www1.cuni.cz/~houdek/np/norsko.html>>.

3. Vnímá většinová společnost některé menšiny jednoznačně pozitivně?

Oficiální vyjádření:

Nemyslíme jednoznačně pozitivně o žádné minoritě nebo majoritě.

Neoficiální:

Norsko nevnímá žádnou menšinu pozitivně. Spíše menšiny diskriminuje:

Norsko je stále velmi bílou homogenní zemí. V hlavním městě Oslu sice žije skoro dvacet procent lidí nezápadního původu, ovšem v celé zemi jich jsou pouhá čtyři procenta.

Podle průzkumů veřejného mínění značná část „čistokrevných“ Norů sympatizuje s těmi, kdo diskriminují lidi na základě rasy či náboženské příslušnosti.

V Centru pro boj proti etnické diskriminaci v Oslu řeší ročně více než dvě stě podobných případů.

Jak popisuje ředitelka Ella Ghošová, stává se třeba, že majitel domu i za cenu ztráty raději prodá nemovitost etnickému Norovi než Norovi jiné barvy pleti, i kdyby byl ochoten zaplatit víc.

zdroj: PETR, Nosálek. *V Oslu řeší 200 případů diskriminace ročně*. BBC [online]. 2006 [cit. 2008-05-01]. Dostupný z WWW: <http://www.bbc.co.uk/czech/worldnews/story/2005/06/050623_norway_racism_pckg.shtml>.

4. Jakou hlavní aktivitu tyto minority vyvíjejí?

Oficiální vyjádření:

Nejsem si vědom, že by se minority specializovali v nějakém konkrétním směru. Možná Pakistánci řídí více taxíky než ostatní.

Neoficiální:

Laponské noviny a časopisy jsou vydávány od r. 1870. Př. „Sámi Áigi“ je vydáváno v Karasjoku od r. 1979.

Laponská divadelní skupina byla založena v Kautokeinu v r. 1979 a jmenuje se Beaivváš. Kurzy Laponštiny: univerzita v Oslo, v Tromso, fakulta v Kautokeinu (zal. 1989), další kurzy v Altě, Bodo, Levangeru a Nesně.

5. Mají tyto minority zaručenou nějakou ochranu podle zákona?

Oficiální vyjádření:

Všichni v Norsku jsou chráněni stejnými zákony.

Neoficiální:

Dnes má každý Laponec právo navštěvovat školu s laponským vyučovacím jazykem a podle zákona přijatého v roce 1988 se norský stát zavázal, aby si tato etnická skupina udržela svůj jazyk, kulturu i tradiční způsob života. V roce 1989 byl také ustaven laponský parlament (Sameting) přímo volený všemi Laponci. Sídlí v městečku Karasjok v kraji Finnmark. Jeho vliv na celonorskou politiku je sice mizivý, ale dnes již nelze v Oslu přijmout žádné zákony týkající se Laponců, které by Sameting předem neposvětil.

Podle zákona z r. 1987 je Laponec ten, kdo má buď Laponštinu za svůj mateřský jazyk stejně jako jeho rodiče a prarodiče, nebo kdo žije podle pravidel laponské společnosti.

zdroj: *Cestovní kancelář Periscope* [online]. 2004 [cit. 2008-05-01]. Dostupný z WWW: <www.norsko.cz>.

6. V jakých zemích je nejvýraznější norská menšina?

Oficiální vyjádření:

Žádná země dnes nemá významnou norskou menšinu. V minulém století pár stovek tisíc Norů emigrovalo hlavně do Severní Ameriky, ale dnes jsou dobře asimilováni a jejich spojení s Norskem je více emocionální než etnické.

Neoficiální:

Dnes je nejvíce Norů ve Švédsku.

7. Má tato norská menšina podobná práva jako menšiny v Norsku?

Oficiální vyjádření:

Norové v cizině nejsou diskriminováni.

Neoficiální zdroje

- 1) PETR, Nosálek. V Oslu řeší 200 případů diskriminace ročně. BBC [online]. 2006 [cit. 2008-05-01]. Dostupný z WWW: <http://www.bbc.co.uk/czech/worldnews/story/2005/06/050623_norway_racism_pckg.shtml>.
- 2) JAN, Hájek. Smutný osud norských "Tatarů". Norský list [online]. 1996 [cit. 2008-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www1.cuni.cz/~houdek/np/norsko.html>>.
- 3) Oficiální portál pro podnikání a export [online]. 2002 [cit. 2008-05-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/>>.
- 4) Cestovní kancelář Periscope [online]. 2004 [cit. 2008-05-01]. Dostupný z WWW: <www.norsko.cz>.

Oficiální zdroj

Na otázky odpovídal norský ambasador Peter Raeder.

Počet shlédnutí: 237

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - Hospodářská a kulturní studia (HKS)

Permanent link:

<https://www.hks.re/wiki/minority-no>

Last update: **29/05/2024 19:38**

